

с.

5. Концепція авторської школи. *Дівочі гори*. 2003. Трав. С. 2.

6. Концепція «Нової української школи». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

7. Кравчук О.В. Новаторський рух в Україні (20-ті – 30-ті роки ХХ століття) : [монографія]. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 386 с.

8. Мелешко В.В. Узаємодія традиційного та інноваційного в педагогічній спадщині О.А. Захаренка. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, 2016, С. 61-65.

9. Мокляк В. Педагогічний талант та взірцева практична діяльність О.А.Захаренка. *Педагогічні науки*. 2014. № 60. С.1-7.

10. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для вузів : у 2-х кн. Кн. 2. ХХ століття. К. : Либідь, 2005. С. 544-548.

Кузьменко Наталія,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Дубасенюк Олександра

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Актуальність проблеми. У сучасному світі інклюзивна освіта постає одним із найважливіших складників демократичного суспільства, в якому всі громадяни ставляться один до одного з повагою та

взаєморозумінням. Шляхом створення особливих умов в освітньому середовищі кожен школяр, який має особливі освітні потреби, здатний здобути якісну освіту на такому ж рівні, як і решта учнів у класі [1, с. 3]. Важливим аспектом сучасного освітнього процесу є організація індивідуальної роботи з учнями початкової школи, які мають особливі освітні потреби. Індивідуальна робота скерована на забезпечення максимальної інтеграції та інклюзії учнів з різними видами порушень у загальноосвітній процес, а також на розвиток їхніх потенційних можливостей і здібностей.

Актуальність визначеної проблеми полягає в тому, що ефективна організація індивідуальної роботи вчителя з молодшими школярами з особливими освітніми потребами забезпечить повноцінне впровадження освітньої інклюзії в сучасній початковій школі, сприятиме розвитку індивідуальності кожної дитини з метою її повноцінної соціалізації, самореалізації та освіти.

Мета статті – вивчення особливостей організації індивідуальної роботи педагога з учнями початкової школи з особливими освітніми потребами.

Насамперед зазначимо, що у Законі України «Про освіту» (2019) інклюзивне навчання трактується як «система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників» [2]. Сучасні освітні заклади повинні створити для всіх без виключення учнів відповідний освітній простір, що сприятиме розвитку кожної дитини та її мотивації до навчання. Освітнє середовище має бути оснащене новими технологіями, мультимедійними засобами навчання для проведення проєктної роботи та цікавих досліджень, а також для розширення творчих можливостей вчителя та учнів.

Слід наголосити, що в основі інклюзивного навчання має бути розуміння педагогом, що основною спрямованістю освітніх послуг є не тільки засвоєння шкільної програми, а задоволення індивідуальних освітніх потреб кожної дитини. На це спрямована індивідуальна робота на уроках. Індивідуальна робота на уроках є запорукою планування та

проведення ефективного навчання дітей з особливими освітніми потребами [3, с. 112]

Індивідуальне планування освітнього процесу починається з розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР), що допомагає педагогічному колективу освітнього закладу пристосувати освітнє середовище до потреб дитини та забезпечити доступність загальноосвітньої навчальної програми. При розробці індивідуальні програми розвитку особистості необхідно врахувати якомога більше особливостей та можливостей учня з особливими освітніми потребами, а решті вихованців – сприйняти й поважно ставитися до індивідуальних особливостей навчання особливих дітей [3, с. 113].

Окрім того, розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами передбачає: виявлення сильних сторін та потреб дитини; уточнення інформації про індивідуальні особливості дитини; планування послуг, що будуть надаватися; визначення цілей та завдань у роботі з дитиною; визначення необхідних адаптаційних умов; обговорення стратегій освітньої діяльності. Головне завдання усіх фахівців, які працюють з дитиною полягає у наданні до індивідуальної програми розвитку узагальненої інформації за результатами проведеного вивчення та рекомендації щодо врахування індивідуальних особливостей дитини в освітньому процесі та взаємодії з оточенням.

Індивідуальна робота з молодшими школярами з особливими освітніми потребами не вимагає наявності спільної мети діяльності, адже кожен її учасник працює незалежно від інших відповідно до своїх навчальних можливостей та у притаманному йому темпі, а результати його роботи не позначаються на результатах роботи інших. Окрім того, індивідуальна робота передбачає самостійне виконання молодшим школярем завдання на рівні навчальних можливостей (рівня підготовки, темпу роботи). При цьому, можлива як безпосередня допомога вчителя (підбадьорювання й допомога у процесі самостійної роботи), так і опосередкована (виконання домашніх завдань за рекомендаціями педагога). Важливо, щоб у процесі навчання поступово зростав рівень самостійності та ступінь підготовленості молодших школярів до

самоосвіти й самостійних творчих пошуків [5, с. 139].

Індивідуальна робота у позаурочний час за індивідуальною програмою навчально-виховного впливу також вимагає ретельної підготовки з боку педагога й крім змістового наповнення охоплює методичні прийоми діагностико-корекційного управління навчальною діяльністю школярів. Конструювання підготовчих та попереджувальних вправ, особистісно орієнтований добір завдань на основі можливостей психофізичного розвитку та аналізу недоліків у навчально-пізнавальній діяльності є запорукою педагогічної підтримки дітей з особливими потребами [3, с. 113].

Під час індивідуальної роботи вчитель початкової школи має використовувати методи навчання, які мають полісенсорний характер або спираються на збережені функції дитини, для прикладу, заміна диктантів іншими формами завдань. Розроблення змісту корекційних занять, підбір лексико-граматичного матеріалу повинні здійснюватися з опорою на тематичне планування із загальноосвітніх предметів. За такими принципами має організовуватися інклюзивне навчальне середовище для всіх категорій дітей з особливими освітніми потребами з огляду на їхні потреби [1, с. 5].

Загалом індивідуальна робота вчителя з учнями початкової школи з особливими освітніми потребами передбачає [4, с. 115]:

- знання психолого-педагогічних закономірностей розвитку дитини та розуміння функційного навантаження кожного періоду розвитку;
- обізнаність з індивідуальними особливостями кожного гендерного типу;
- здатність добирати оптимальні способи поєднання індивідуальних та групових форм роботи з учнями;
- обізнаність з особливостями фізичного, психічного та емоційного стану дитини;
- уміння варіювати способи взаємодії між різними учнями в контексті їх індивідуальних особливостей;
- уміння розробляти систему індивідуального навчання та виховання кожного учня тощо.

На наше глибоке переконання, індивідуальна робота з молодшими

школярами з особливими освітніми потребами повинна бути ретельно продуманою та виваженою, а також відповідати основному принципу: «Не зашкодь!». Підкреслимо, що хорошим стимулом та дієвим методом у роботі з учнями початкової школи з особливими потребами є схвалення їх роботи та постійна позитивна підтримка.

Висновки. Таким чином, індивідуальна робота з учнями початкової школи з особливими освітніми потребами є не лише важливим засобом і шляхом до опанування кожним учнем основами наук, у ній закладена також значуща мета – молодші школярі під керівництвом учителя повинні навчитися працювати самостійно. Головним критерієм визначення індивідуальної форми навчальної діяльності має бути рівень самостійності учнів та їх інтелектуальний розвиток. Організація індивідуальної роботи з учнями початкової школи з особливими освітніми потребами є ключовим аспектом інклюзивної освіти, що вимагає комплексного підходу, який включає співпрацю з фахівцями, адаптацію навчальних матеріалів, створення сприятливого середовища та активне залучення батьків. Ефективна індивідуальна робота сприяє розвитку особистісному потенціалу учнів, їхній соціалізації та успішній інтеграції в суспільство.

Список використаної літератури:

1. Безлюдна Н. В., Калиновська І. С. Організація роботи учителя початкової школи в інклюзивному освітньому середовищі. *Академічні візії*. 2023. №21. С. 1-9.

2. Закон України «Про освіту» (2019). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 22.07.2024).

3. Пенькова С. Шляхи забезпечення педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах початкового навчання. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Педагогічні науки»*. 2019. Вип. 45. С. 109-115.

4. Чосік Л. Використання форм навчальної роботи у процесі навчання математики дітей з особливими потребами. *Педагогічний часопис Волині*. 2016. № 1(2). С. 136-141.

5. Щекотиліна Н. Ф. Модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до індивідуальної роботи з учнями в умовах інклюзії. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського. Педагогічні науки*. 2019. №2. С. 114-119.

Лісова Катерина,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Дубасенюк Олександра,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри професійно-педагогічної,
спеціальної освіти, андрагогіки та управління,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ «ОСНОВИ ЦИФРОВОЇ ГРАМОТНОСТІ»

У сучасному світі актуалізується проблема підвищення рівня цифрової грамотності, особливо для дорослих людей. Важливими чинниками при цьому постають глобалізаційні процеси, що призводить до виникнення потреби у нових інформаційних знаннях, ураховуючи нові умови, зокрема особливості проживання дорослих людей у різних країнах, регіонах та переміщення за певними причинами. Окреслені проблеми досліджено у багатьох працях сучасних науковців. Значний внесок у дослідження освіти дорослих здійснили Л. Лук'янова, О. Аніщенко, Л. Сігаєва та ін., у сфері цифровізації освіти – В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, Л. Карташова, Т. Сорочан, О. Спирін [1, 2, 3] та ін. Зокрема, В. Биков вивчає різні аспекти цифровізації освіти та розвитку інноваційних технологій в умовах цифрових трансформацій. Науковцем визначено, що цифровізація, як глобальне явище, є об'єктивним чинником використання цифрових та інноваційних технологій в освіті. Цифрова грамотність – це набір знань, умінь та навичок, які необхідні